

Ανάπτυξη πρωτοκόλλου εκτίμησης αναγκών και προσαρμογή του στο ελληνικό πλαίσιο

Τεχνική υποστήριξη για τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης στην Ελλάδα

European Association of Service providers
for Persons with Disabilities

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ & ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Απόδοση προέλευσης: Παρακαλούμε να χρησιμοποιείτε την εξής παραπομπή για αυτό το έργο: European Association of Service providers for Persons with Disabilities (EASPD), Βρυξέλλες, Μάιος 2021.

Copyright: Copyright © EASPD 2021. Με την επιφύλαξη παντός νομίμου δικαιώματος. Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή, η αποθήκευση ή η εισαγωγή κανενός τμήματος αυτού του εντύπου σε σύστημα ανάκτησης χωρίς την προηγούμενη άδεια των κατόχων πνευματικών δικαιωμάτων.

Τεχνική υποστήριξη για τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης στην Ελλάδα
Σύμβαση επιχορήγησης: SRSS/S2019/02
Ανάπτυξη πρωτοκόλλου εκτίμησης αναγκών και προσαρμογή του στο ελληνικό πλαίσιο. Παραδοτέο 7 με βάση το Στοιχείο 2, Αποτέλεσμα 2.1 Δράση 2.1.1 «Ανάπτυξη μεθοδολογιών και διαδικασιών αποϊδρυματοποίησης».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση Παρόχων Υπηρεσιών για Άτομα με Αναπηρία (EASPD) θα ήθελε να ευχαριστήσει τον Βασίλη Καλοπίση για τη σύνταξη αυτής της έκθεσης.

Το παρόν έντυπο εκδόθηκε με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (ΓΔ Μεταρρυθμίσεων) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν έντυπο δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα την επίσημη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Πίνακας περιεχομένων

Επιτελική σύνοψη	4
1. Εισαγωγή	5
2. Σκοπός	5
3. Κύρια στοιχεία	6
4. Βασικά βήματα της διαδικασίας εκτίμησης των αναγκών	7
4.1 Βήμα 1: Συγκρότηση της ομάδας εκτίμησης αναγκών.....	7
4.1.1 Ο ρόλος του συντονιστή υπηρεσιών.....	7
4.2 Βήμα 2: Εκπαίδευση της ομάδας εκτίμησης αναγκών	8
4.3 Βήμα 3: Συγκέντρωση υφισταμένων πληροφοριών.....	8
4.4 Βήμα 4: Συναντήσεις εκτίμησης αναγκών	9
4.5 Βήμα 5: Ανάπτυξη εκθέσεων ολιστικής εξατομικευμένης εκτίμησης αναγκών	10
4.5.1 Μεθοδολογία εκτίμησης αναγκών για παιδιά και παιδιά με αναπηρία	10
4.5.2 Μεθοδολογία εκτίμησης αναγκών για ενήλικες με αναπηρία	12
4.5.3 Μεθοδολογία εκτίμησης αναγκών για ηλικιωμένους	13
4.6 Βήμα 6: Διερεύνηση των επιλογών κοινωνικής ένταξης	13
4.7 Βήμα 7: Από την εκτίμηση των αναγκών στο «Σχέδιο μετάβασης στην τοπική κοινότητα»	14
4.7.1 Σχέδια μετάβασης στην τοπική κοινότητα για παιδιά και παιδιά με αναπηρία	15
4.7.2 Σχέδια μετάβασης στην τοπική κοινότητα για ενήλικες με αναπηρία και ηλικιωμένους	15
4.7.3 Εργαλεία προετοιμασίας παιδιών και παιδιών με αναπηρία για τη μετάβαση από ιδρύματα στην τοπική κοινότητα	16
4.7.4 Εργαλεία προετοιμασίας ενηλίκων με αναπηρία για τη μετάβαση στην τοπική κοινότητα	16
4.8 Βήμα 8: Το νέο μου σχέδιο στο νέο μου σπίτι.....	17
Παραπομπές.....	18
Παράρτημα.....	20

Επιτελική σύνοψη

Οι άνθρωποι ανταποκρίνονται σε αλλαγές και μετακινήσεις με διαφορετικούς τρόπους. Ωστόσο, οι έρευνες δείχνουν ότι η σύγχυση, ο φόβος και το άγχος είναι κοινές αντιδράσεις, ιδιαίτερα όταν τα άτομα δεν καταλαβαίνουν γιατί ή πού μετακινούνται και οι επαγγελματίες δεν έχουν την υποστήριξη και τα εργαλεία που χρειάζονται για να προβούν σε προσεκτικό και ολιστικό σχεδιασμό για κάθε άτομο και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που συνήθως συνεπάγεται αυτή η διαδικασία.

Σκοπός του παρόντος Πρωτοκόλλου Εκτίμησης Αναγκών είναι να αποτελέσει την ερευνητική βάση για την προώθηση και τον σχεδιασμό της μεταρρύθμισης του συστήματος παιδικής φροντίδας και κοινωνικών υπηρεσιών, μακριά από ιδρύματα και με προσανατολισμό στις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Ειδικότερα, το πρωτόκολλο αυτό αποσκοπεί στην παροχή πληροφοριών για την εκτίμηση, τον σχεδιασμό και την προετοιμασία παιδιών, ενηλίκων με αναπηρία και ηλικιωμένων για τη μετάβαση στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, καθώς και την παροχή στήριξης στις διεπιστημονικές ομάδες επαγγελματιών που πραγματοποιούν αυτή την προσπάθεια.

Το παρόν Πρωτόκολλο Εκτίμησης Αναγκών συγκεντρώνει τις δράσεις που απαιτούνται κατά τη διαδικασία αξιολόγησης για την παροχή ενός σαφούς οδικού χάρτη σχετικά με τα εξής:

- **Πώς να συλλέγουμε πληροφορίες** από ευάλωτα παιδιά και τις οικογένειές τους, καθώς και παιδιά και ενήλικες σε κλειστές δομές φροντίδας.
- **Πώς να εφαρμόζουμε τις βασικές αρχές** προσωποκεντρικής φροντίδας και να θέτουμε προτεραιότητες κατά την υποστήριξη των παιδιών και των ενηλίκων, προκειμένου να μετακομίσουν στα νέα τους σπίτια ή/και τις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.
- **Πώς να ενημερώνουμε σωστά** τις ομάδες στόχου για την τρέχουσα κατάσταση, τις επικείμενες αλλαγές και τις επιλογές τους στη διαδικασία, να τους ενδυναμώνουμε να εκφράζουν τις επιθυμίες τους και να τους συμπεριλαμβάνουμε επιτυχώς σε αποφάσεις που επηρεάζουν το μέλλον τους.

- **Πώς να διερευνούμε και να αναλύουμε** τα δεδομένα για τα παιδιά και τους ενήλικες σε κλειστές δομές φροντίδας καθώς και τις οικογένειες ή τους φροντιστές τους.
- **Πώς να σχεδιάζουμε** δράσεις, οι οποίες είναι αναγκαίες για την υποστήριξη κάθε ατόμου που εμπλέκεται σε αυτή τη διαδικασία.

Αυτά τα επιτυγχάνουμε παρέχοντας:

- **Επισκόπηση των μεθοδολογιών που συμβάλουν** στη μείωση των επιπτώσεων της μετάβασης στο άτομο και το βοηθούν να εγκατασταθεί στο νέο του χώρο.
- **Πληροφορίες σχετικά με ενδεικτικά εργαλεία αξιολόγησης** τα οποία χρησιμοποιούνται σε άλλες χώρες και σε διαφορετικά περιβάλλοντα και έχουν βοηθήσει τους επαγγελματίες να δημιουργήσουν ολοκληρωμένα προγράμματα προετοιμασίας, ώστε τα άτομα να μεταβαίνουν όσο το δυνατόν πιο ομαλά στη σχέση με την οικογένειά τους ή τους νέους φροντιστές.
- **Πληροφορίες σχετικά με την ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτόνομης διαβίωσης**, ώστε οι επαγγελματίες να μπορούν σταδιακά να εισαγάγουν τους ενοίκους με αναπηρία και τους ηλικιωμένους ενοίκους σε νέες εμπειρίες εκτός ιδρυμάτων.

Το Πρωτόκολλο Εκτίμησης Αναγκών βοηθά να γίνει καλύτερα κατανοητό ότι η εξατομικευμένη υποστήριξη βρίσκεται στον επίκεντρο της αποϊδρυματοποίησης. Συγκεκριμενοποιεί το γεγονός ότι όλοι όσοι συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία μεταρρύθμισης, τόσο οι ένοικοι όσο και τα μέλη του προσωπικού, πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους υποστήριξη που θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν τη νέα τους κατάσταση, θα τους δώσει τη δυνατότητα να εκφράσουν τις ανησυχίες και τις απορίες τους, παρέχοντας παράλληλα τα εργαλεία και μεθοδολογίες για την από κοινού ανάπτυξη αποτελεσματικών παρεμβάσεων και εξατομικευμένων σχεδίων φροντίδας τα οποία θα αναθεωρούνται κατά διαστήματα.

1. Εισαγωγή

Η αποϊδρυματοποίηση συχνά τείνει να επικεντρώνεται στον σχεδιασμό συστημάτων με τα οποία τα άτομα να τοποθετούνται σε οικογένειες ή σε διαθέσιμους χώρους διαμονής σε επίπεδο κοινότητας.

Ωστόσο, οι έρευνες δείχνουν ότι η διαδικασία αποϊδρυματοποίησης είναι πολύ πιθανότερο να πετύχει όταν ακολουθείται μια προσέγγιση προσωποκεντρικού σχεδιασμού, προκειμένου να επιτευχθεί εξατομίκευση της υποστήριξης και να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των πρώην ενοίκων κλειστών ιδρυμάτων (Holburn, Jacobson, Schwartz, Flory, & Vietze 2004).

Η έμφαση στην εξατομικευμένη και συντονισμένη ανταλλαγή πληροφοριών καθώς και στον σχεδιασμό είναι ουσιώδης, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι επιλογές διαβίωσης στην κοινότητα ταιριάζουν με τις πραγματικές προσωπικές ανάγκες και προτιμήσεις.

Αυτό το πρωτόκολλο εκτίμησης αναγκών έχει αναπτυχθεί ως σημαντικό εργαλείο για μια προσωποκεντρική διαδικασία αποϊδρυματοποίησης, με βάση τις ευρωπαϊκές ορθές πρακτικές και λαμβάνοντας υπόψη τους διαθέσιμους πόρους στο ελληνικό πλαίσιο.

2. Σκοπός

Οι ομάδες στόχου αυτού του πρωτοκόλλου εκτίμησης αναγκών είναι παιδιά, παιδιά με αναπηρία, ενήλικες με αναπηρία και ηλικιωμένοι που ζουν σε ιδρυματικές δομές στην Ελλάδα.

Στόχος της διαδικασίας εκτίμησης αναγκών είναι να παρέχει αναλυτικές πληροφορίες για το άτομο, τις ανάγκες και τις προτιμήσεις του, οι οποίες θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη ενός εμπειριστωμένου προσωπικού σχεδίου που θα αφορά τη μετάβασή του στην τοπική κοινότητα. Σε αντίθεση με πολλά υφιστάμενα εργαλεία εκτίμησης, τα οποία εστιάζουν αποκλειστικά στα επίπεδα της σωματικής, ψυχικής και διανοητικής λειτουργί-

ας, αυτό το πρωτόκολλο επιδιώκει να ακολουθήσει μια πιο ολιστική προσέγγιση που αντικατοπτρίζει όλες τις πτυχές της προσωπικότητας των ενδιαφερόμενων ατόμων, συμβαδίζοντας παράλληλα με τις Συμβάσεις Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) και τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΣΔΑΑ).

Η διαδικασία αυτή αποσκοπεί να διαπιστώσει ποιο είναι το ίδιο το άτομο και όχι η αναπηρία του. Δίνει έμφαση στην ενδυνάμωση των ατόμων, ώστε να μεταβούν από πολυπρόσωπες δομές σε δικά τους σπίτια και να μπορέσουν να «ζήσουν μια κανονική ζωή σε ένα κανονικό σπίτι».

3. Κύρια στοιχεία

Τα κύρια στοιχεία είναι:

- **Κατάλληλη αλληλεπίδραση που να βασίζεται στην ισότητα, στην υπομονή, στον σεβασμό και την ένταξη.** Ουσιαστική συμμετοχή των ωφελούμενων και των οικογενειών, των φροντιστών ή των συνηγόρων τους στη λήψη αποφάσεων για το μέλλον τους και υποστηρικτικές υπηρεσίες καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας,
- **Κατάλληλα προσαρμοσμένα εργαλεία εκτίμησης για τις διάφορες ηλικιακές ομάδες και τα επίπεδα κατανόησης.** Επικοινωνία προσαρμοσμένη στις ανάγκες των ωφελούμενων. Εναλλακτικά εργαλεία επικοινωνίας (δηλ. εικόνες, σύμβολα, ευανάγνωστο υλικό, αναπτυγμένο έτσι, ώστε να διασφαλίζεται η ενεργή συμμετοχή του ωφελούμενου),
- **Ολιστική προσέγγιση** που συνυπολογίζει τα δυνατά σημεία και τη συνεισφορά κάθε ατόμου και όχι μόνο την αναπηρία του.
- **Όταν είναι εφικτό, πρέπει να επιδιώκεται η ουσιαστική συμμετοχή των ατόμων που ανήκουν στον κύκλο φυσικής υποστήριξης** του ατόμου που διαμένει σε ιδρυματική δομή, καθώς αποτελεί έναν πολύτιμο πόρο. Ο κύκλος φυσικής υποστήριξης μπορεί να περιλαμβάνει μέλη της οικογένειας, συγγενείς, φίλους, εθελοντές κ.λπ.
- **Η διαδικασία εκτίμησης αναγκών** πρέπει να αντιμετωπίζεται ως συνεχής διαδικασία και όχι ως μεμονωμένο γεγονός.

4. Βασικά βήματα της διαδικασίας εκτίμησης των αναγκών

4.1 Βήμα 1: Συγκρότηση της ομάδας εκτίμησης αναγκών

Το πρώτο βήμα της διαδικασίας είναι η συγκρότηση μιας συμμετοχικής, διεπιστημονικής ομάδας επαγγελματιών με διάφορες δεξιότητες και ειδικότητες, η οποία θα αναλάβει τη διαδικασία εκτίμησης αναγκών για κάθε ένοικο. Η ομάδα εκτίμησης αναγκών πρέπει να αποτελεί κομμάτι της ευρύτερης ομάδας αποϊδρυματοποίησης που θα συγκροτηθεί σε κάθε ίδρυμα, το οποίο πρόκειται να κλείσει.

Αυτές οι ομάδες πρέπει να έχουν:

- προσωπικό με διάφορες επαγγελματικές ειδικότητες
- καλή οργάνωση και συντονισμό

Η ακριβής συγκρότηση της διεπιστημονικής ομάδας θα εξαρτηθεί από την εκτίμηση του τοπικού πλαισίου και από τον πληθυσμό για οποίον πρέπει να γίνει η εκτίμηση και ο σχεδιασμός. Ιδανικά, η ομάδα εκτίμησης αναγκών θα περιλαμβάνει υφιστάμενους εργαζόμενους του ιδρύματος, οι οποίοι είναι εξοικειωμένοι με τους ενοίκους, καθώς και επαγγελματίες που θα προσληφθούν ειδικά για τους σκοπούς της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης.

4.1.1 Ο ρόλος του προσώπου αναφοράς

Καθ' όλη τη διαδικασία εκτίμησης των αναγκών των ατόμων, θα οριστεί ένα συγκεκριμένο άτομο αναφοράς για κάθε ωφελούμενο, το οποίο θα ονομάζεται πρόσωπο αναφοράς. Το πρόσωπο αναφοράς θα επιλέγεται κατά περίπτωση από την ομάδα εκτίμησης αναγκών με βάση τις δεξιότητές του, ώστε να επιτελεί έναν μεσολαβητικό ρόλο που θα διασφαλίζει ότι οι επιθυμίες και οι ανάγκες του υποστηριζόμενου ατόμου εκφράζονται και γίνονται σεβαστές καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Το πρόσωπο αναφοράς

μπορεί να είναι μέλος του κοινωνικού δικτύου του ατόμου, π.χ. φίλος ή μέλος της οικογένειας, ή επαγγελματίας παροχής υπηρεσιών υποστήριξης. Ιδανικά, το πρόσωπο αναφοράς θα πρέπει να γνωρίζει το υποστηριζόμενο άτομο, να είναι σε θέση να αναγνωρίζει τον τρόπο επικοινωνίας του ατόμου (συμπεριλαμβανομένων των εξωλεκτικών τρόπων επικοινωνίας, όταν απαιτείται) και να κατανοεί τι είναι σημαντικό για το άτομο, διατηρώντας μια σχέση εμπιστοσύνης μαζί του.

Το υποστηριζόμενο άτομο πρέπει να λαμβάνει μόνο του αποφάσεις, και ο ρόλος του προσώπου αναφοράς είναι να εξασφαλίζει και να συντονίζει τους απαιτούμενους πόρους, ώστε να υλοποιούνται οι αποφάσεις του υποστηριζόμενου ατόμου. Οι απαιτούμενες οριζόντιες δεξιότητες του προσώπου αναφοράς είναι η ενσυναίσθηση, η αυτοπεποίθηση και η ικανότητα επικοινωνίας και επαφής με σαφή και κατανοητό τρόπο.

4.2 Βήμα 2: Εκπαίδευση της ομάδας εκτίμησης αναγκών

Κάθε μέλος της ομάδας εκτίμησης αναγκών συνεισφέρει στη διαδικασία με τις μοναδικές επαγγελματικές γνώσεις και τις απόψεις του. Ωστόσο, ο παραδοσιακός ρόλος των επαγγελματιών να λαμβάνουν μονομερώς αποφάσεις για τις ζωές των υποστηριζόμενων ατόμων προσφέρει περιορισμένες προοπτικές που δυσχεραίνει την ανάπτυξη των ατόμων και δεν τους επιτρέπει να αναπτύξουν τις πραγματικές τους δυνατότητες. Οι επαγγελματίες που θα συμμετέχουν στην ομάδα εκτίμησης αναγκών πρέπει να είναι ανοικτοί στην αλλαγή των παραδοσιακών προτύπων και συνηθειών, ώστε να ενδυναμώνουν τα άτομα και να τα βοηθούν να εξελιχθούν. Αυτό συνεπάγεται τη μετάβαση από τη συμβατική, ιδρυματική κουλτούρα και την αμιγώς «λειτουργική αξιολόγηση και υποστήριξη» στην προώθηση της προσωπικής ανάπτυξης και της υποστήριξης με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κάθε άτομο που συμμετέχει στην ομάδα εκτίμησης αναγκών πρέπει να εκπαιδευτεί στην επιτέλεση του ρόλου του, ώστε να μπορεί να κατανοήσει ολόκληρη τη διαδικασία σχεδιασμού εξατομικευμένης φροντίδας και υποστήριξης, καθώς και τη φιλοσοφία της.

Συνεπώς, θα είναι σε θέση να μεταφέρουν με σαφή και κατανοητό τρόπο στο ενδιαφερόμενο άτομο τον σκοπό της υποστήριξης που παρέχεται και τον ρόλο που θα παίξουν στη διαδικασία.

Τα μέλη της ομάδας εκτίμησης αναγκών πρέπει να κατανοούν επαρκώς την οπτική των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην οποία βασίζεται ολόκληρη η διαδικασία εκτίμησης και σχεδιασμού, να γνωρίζουν τα διαθέσιμα μεθοδολογικά εργαλεία εκτίμησης (π.χ. κλίμακα [Supports Intensity Scale](#)) και να έχουν εκπαιδευτεί στις προσωποκεντρικές μεθόδους σκέψης και σχεδιασμού. (π.χ. [MAPS](#), [PATH](#), [ESSENTIAL LIFE STYLE PLANNING](#)).

Τα εργαλεία προσωποκεντρικής σκέψης είναι ένα σύνολο εύχρηστων υποδειγμάτων που χρησιμοποιούνται για την οργάνωση των συζητήσεων και τη συλλογή των πληροφοριών που ενσωματώνονται στον σχεδιασμό της φροντίδας και της υποστήριξης, καθώς και για τη βελτίωση της κατανόησης, της επικοινωνίας και των σχέσεων.

4.3 Βήμα 3: Συγκέντρωση υφισταμένων πληροφοριών

Η διαδικασία εκτίμησης αναγκών θα πρέπει να συνοπολογίζει τις πληροφορίες και τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί από προηγούμενες διαδικασίες διάγνωσης και εκτίμησης (π.χ. αξιολόγηση της αναπηρίας, όπως ΚΕ.Π.Α., αρχεία ιδρυματικής φροντίδας, σχολικά αρχεία, εκτίμηση εκπαιδευτικών αναγκών, όπως Κ.Ε.Σ.Υ.). Όλες οι υφιστάμενες, καταχωρημένες πληροφορίες (ιατρικοί φάκελοι, προηγούμενες εκτιμήσεις, αρχεία οικογενειακού-κοινωνικού ιστορικού) πρέπει να συλλέγονται και να εξετάζονται σχολαστικά, προκειμένου να προσδιορίζονται τομείς που πρέπει να επικαιροποιηθούν ή σημαντικές πληροφορίες που λείπουν.

Ωστόσο, ο στόχος αυτού του πρωτοκόλλου εκτίμησης αναγκών είναι να διευρύνει την προοπτική της εκτίμησης του ατόμου πέραν του επιπέδου λειτουργικότητας. Πολύ συχνά, οι διαδικασίες εκτίμησης αναγκών τείνουν να εστιάζουν αποκλειστικά στην πρακτική υποστήριξη που απαιτείται λόγω της αναπηρίας του ωφελούμενου, όπως στην υποστήριξη για υγιεινή, σίτιση, καθαρισμό του σπιτιού κ.λπ. Όλα αυτά είναι σημαντικά, αλλά μια ολιστική διαδικασία εκτίμησης αναγκών θα πρέπει να επικεντρώνεται μάλλον στο άτομο παρά στην αναπηρία. Τα σημαντικότερα ερωτήματα θα πρέπει να είναι για παράδειγμα «Ποιο είναι αυτό το άτομο;» ή «Τι θέλει να γίνει αυτό το άτομο;» και όχι «Τι δυσκολίες αντιμετωπίζει;».

4.4 Βήμα 4: Συναντήσεις εκτίμησης αναγκών

Πρέπει να πραγματοποιηθεί μια σειρά δομημένων δια ζώσης συναντήσεων, στο πλαίσιο των οποίων ο ωφελούμενος, το πρόσωπο αναφοράς, τα μέλη της οικογένειας, και οποιοδήποτε άλλο άτομο οριστεί ως σημαντικό στη ζωή του ωφελούμενου, θα συζητήσουν και θα συντάξουν μια έκθεση εκτίμησης αναγκών για τον ωφελούμενο. Σε κάθε σημείο της διαδικασίας, μπορεί να ζητηθεί η συνεισφορά εξειδικευμένων επαγγελματιών (ψυχολόγων, εργασιοθεραπευτών, κοινωνικών λειτουργών, ιατρών κ.λπ.) που δεν ανήκουν στην ομάδα εκτίμησης αναγκών. Οι συναντήσεις εκτίμησης αναγκών μπορεί να αποτελούν μια αγχωτική εμπειρία τόσο για τα παιδιά όσο και για τους ενήλικες, για διάφορους λόγους, οπότε πρέπει πάντα να προσπαθείτε να τους κάνετε να αι-

σθανθούν άνετα. Αυτό μπορείτε να το επιτύχετε εξηγώντας προσεκτικά τον σκοπό αυτής της εκτίμησης ή/και καλώντας ένα οικείο πρόσωπο του ατόμου να παρευρεθεί στις συναντήσεις.

Η διαδικασία των συναντήσεων πρέπει να διασφαλίζει επίσης ότι το άτομο βρίσκεται πάντα στο επίκεντρο της διαδικασίας σχεδιασμού. Τα σχόλια, οι ερωτήσεις και οι δηλώσεις πρέπει να απευθύνονται στο άτομο, ανεξαρτήτως εάν το άτομο επικοινωνεί λεκτικά. Η συνεισφορά του ατόμου πρέπει να θεωρείται πρωταρχικής σημασίας, και όλοι οι υπόλοιποι συμμετέχοντες πρέπει να λειτουργούν ως σύμβουλοι και όχι ως υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων.

4.5 Βήμα 5: Ανάπτυξη εκθέσεων ολιστικής εξατομικευμένης εκτίμησης αναγκών

4.5.1 Μεθοδολογία εκτίμησης αναγκών για παιδιά και παιδιά με αναπηρία

Κατά την εκτίμηση παιδιών, είναι σημαντικό να θυμάστε ότι κάθε παιδί είναι μοναδικό και ότι το ιστορικό, η ταυτότητα, τα δυνατά σημεία και οι ανάγκες τους είναι απολύτως διακριτά. Η επιτυχής μετάβαση στην οικογενειακή φροντίδα και την κοινότητα εξαρτάται από την προσεκτική και εμπειριστατωμένη εξέταση όλων των παραμέτρων της ευημερίας και της ανάπτυξης ενός παιδιού: φυσικής, εκπαιδευτικής, συμπεριφορικής, κοινωνικής και συναισθηματικής.

Δεδομένου ότι η επιστροφή στη βιολογική οικογένεια αποτελεί πάντα τον πρωταρχικό στόχο της κοινωνικής ένταξης ενός παιδιού που ζει σε ένα ίδρυμα, είναι πολύ σημαντικό η εκτίμηση αναγκών να περιλαμβάνει πάντα τόσο το οι-

κογενειακό όσο και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Το [Framework for the Assessment of Children in Need and their Families](#) (Πλαίσιο για την Εκτίμηση Παιδιών σε Ανάγκη και των Οικογενειών τους), που αναπτύχθηκε από το Υπουργείο Υγείας του Ηνωμένου Βασιλείου αποτελεί ένα καλό παράδειγμα συστηματικού εργαλείου ανάλυσης, κατανόησης και καταγραφής όλων των σημαντικών πληροφοριών.

Το παρακάτω σχήμα δείχνει τομείς αναγκών που εκτιμήθηκαν στο πλαίσιο αυτού του εργαλείου στα επίπεδα του ωφελούμενου, της οικογένειας και της κοινότητας.

1. Ηλικία και αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού
2. Ικανότητα των γονέων ή των φροντιστών να ανταποκριθούν στις ανάγκες του παιδιού, και
3. Επίπτωση της διευρυμένης οικογένειας και της κοινότητας στη γονεϊκή ικανότητα και στην ανάπτυξη του παιδιού.

Άλλος ένας χρήσιμος πόρος για την αντιμετώπιση των αναγκών των παιδιών, ειδικά για το ελληνικό πλαίσιο, είναι η ["Μεθοδολογία διαγνωστικής εκτίμησης των αναγκών του παιδιού και της οικογένειας"](#) που αναπτύχθηκε από το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού (ΙΥΠ) και τον οργανισμό Lumos το 2016. Αυτή η μεθοδολογία συνοδεύεται από ένα τυποποιημένο εργαλείο για τη καταχώρηση των αποτελεσμάτων της διαγνωστικής εκτίμησης, το Έντυπο Κοινωνικής Έρευνας-διαγνωστικής εκτίμησης αναγκών οικογένειας και παιδιού, που αναπτύχθηκε σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) και τον Σύνδεσμο Κοινωνικών Λειτουργιών (Σ.Κ.ΛΕ.).

4.5.1.α Εργαλεία για την ενεργή συμμετοχή παιδιών με αναπηρία

Κατά την εκτίμηση αναγκών των παιδιών με αναπηρία, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι εκφράζεται και εισακούεται η άποψη του παιδιού. Η βασική αρχή στην οποία θα πρέπει να βασίζεται η όλη διαδικασία είναι ότι όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως του βαθμού δυσκολιών και αναπηρίας που αντιμετωπίζουν, μπορούν να εκφράσουν την άποψή τους και έχουν το αναφαίρετο δικαίωμα να ζουν σε ένα κοινωνικά ενσωματωμένο περιβάλλον. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος πρέπει να χρησιμοποιηθούν εργαλεία που θα διευκολύνουν τα παιδιά με αναπηρία να εκφράζουν τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους. Ένα καλό παράδειγμα είναι τα διαβατήρια επικοινωνίας που αναπτύχθηκαν αρχικά από το CALL center στη Σκωτία και είναι προσωποκεντρικά βιβλιάρια, ειδικά σχεδιασμένα για παιδιά, νεαρά άτομα και ενήλικες που δεν

μπορούν να εκφραστούν εύκολα μόνοι τους. Είναι ένας τρόπος άντλησης και παρουσίασης πολύπλοκων πληροφοριών σε εύληπτη μορφή. Τα διαβατήρια συμβάλλουν στην κατανόηση της επίσημης εκτίμησης και στην καταγραφή σημαντικών πληροφοριών για το άτομο. Τα διαβατήρια επικοινωνίας χρησιμοποιούνται, για να διασφαλίζεται η συνεπής φροντίδα σε διαφορετικά περιβάλλοντα.

Μπορείτε να δείτε ένα υπόδειγμα διαβατηρίου επικοινωνίας και τη μεθοδολογία εδώ:

https://www.cen.scot.nhs.uk/wpcontent/uploads/2017/02/Scope_communication_passport.pdf

και εδώ:

<https://education.gov.scot/improvement/practice-exemplars/communication-passports/>

4.5.2 Μεθοδολογία εκτίμησης αναγκών για ενήλικες με αναπηρία

Ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται ευρέως για την εκτίμηση των αναγκών ενηλίκων με αναπηρία είναι η κλίμακα [Supports Intensity Scale \(SIS-A\)](#) για ενήλικες. Η SIS-A είναι ένα τυποποιημένο εργαλείο εκτίμησης που σχεδιάστηκε, για να μετρά το πρότυπο και την ένταση της υποστήριξης που χρειάζεται ένα άτομο με νοητική υστέρηση ηλικίας 16 ετών και άνω, προκειμένου να ενταχθεί επιτυχώς σε στέγες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Η SIS-A αναπτύχθηκε από την American Association of Intellectual and Developmental disabilities (Αμερικανική Ένωση για τις Νοητικές και Αναπτυξιακές Αναπηρίες, AAIDD) και καλύπτει τις παρακάτω ενότητες:

- **Ενότητα 1 Ειδικές ιατρικές και συμπεριφορικές ανάγκες:** Τεκμηριώνει την επιπλέον υποστήριξη που απαιτείται, για να αντιμετωπιστούν ειδικές ιατρικές και συμπεριφορικές καταστάσεις.
- **Ενότητα 2 Δείκτης αναγκών υποστήριξης:** Τεκμηριώνει τις ανάγκες υποστήριξης για 57 διαφορετικές δραστηριότητες της ζωής. Περιλαμβάνονται:
 - Δραστηριότητες διαβίωσης στο σπίτι
 - Δραστηριότητες διαβίωσης στην τοπική κοινότητα
 - Δραστηριότητες δια βίου εκπαίδευσης
 - Δραστηριότητες απασχόλησης
 - Υγεία και ασφάλεια
 - Κοινωνικές δραστηριότητες
- **Ενότητα 3 Συμπληρωματική κλίμακα προστασίας και συνηγορίας:** Εξετάζει διάφορες δραστηριότητες που εκτελεί το άτομο για την αυτοπροστασία ή την αυτοσυνηγορία του.

Η κλίμακα SIS-A είναι ένα εργαλείο εκτίμησης που δεν επισημαίνει τις δεξιότητες που λείπουν από το άτομο, αλλά αντίθετα στρέφει την προσοχή από τις ανεπάρκειες στις ανάγκες υποστήριξης, αξιολογώντας την πρακτική υποστήριξη που χρειάζονται τα άτομα με αναπηρία για αυτόνομη διαβίωση. Το μειονέκτημα της κλίμακας Support Intensity Scale είναι ότι, παρ' όλο που είναι πολύ αναλυτική σε ό,τι αφορά τα άτομα, δεν παρέχει πληροφορίες για τις οικογενειακές και τις άτυπες σχέσεις του ατόμου, οι οποίες αποτελούν σημαντική πτυχή της διαδικασίας σχεδιασμού.

4.5.2.a Εργαλεία για την ενεργή συμμετοχή ενηλίκων με αναπηρία

Υπάρχει ένα σύνολο συνιστώμενων εργαλείων που μπορούν να χρησιμοποιούνται, προκειμένου να είναι εφικτή και να διευκολύνεται η ενεργή συμμετοχή των ενηλίκων με αναπηρία στη διαδικασία εκτίμησης. Ένα καλό παράδειγμα είναι το εργαλείο εκτίμησης αναγκών «This is how I manage! My assessment of my need for help and support» (Έτσι τα καταφέρνω! Η εκτίμηση των αναγκών μου για βοήθεια και υποστήριξη.) που αναπτύχθηκε το 2016 από το Finnish Service Foundation for People with an Intellectual Disability (Φινλανδικό Ίδρυμα για Άτομα με Νοητική Υστέρηση), το Finnish Association for Intellectual and Developmental Disabilities (Φινλανδικός Οργανισμός για τη Νοητική και Αναπτυξιακή Υστέρηση) και την Ένωση Δήμων Eteva.

Αυτό το ολοκληρωμένο εργαλείο εκτίμησης αναγκών που έχει αναπτυχθεί σε εύληπτη μορφή θέτει το άτομο που έχει ανάγκες υποστήριξης στο επίκεντρο και καλύπτει τις παρακάτω ενότητες:

ΜΕΡΟΣ 1: Ποιος(α) είμαι; (Η ζωή μου σήμερα, Τα δυνατά σημεία και οι δεξιότητές μου, Τα άτομα που είναι σημαντικά στη ζωή μου, Πώς επικοινωνώ, Τι μου αρέσει, Τι δεν μου αρέσει, Η ιστορία της ζωής μου, Τι θέλω να μάθω, Καταστάσεις που είναι απαιτητικές ή επικίνδυνες για εμένα, Η υποστήριξη που λαμβάνω σήμερα, Τι πηγαίνει καλά στη ζωή μου σήμερα;, Τι θα ήθελα να αλλάξει στη ζωή μου;)

ΜΕΡΟΣ 2: Ερωτήσεις για τις ανάγκες βοήθειας και υποστήριξης στους παρακάτω τομείς (Διαβίωση στο σπίτι, σχέσεις με άλλα άτομα, εργασία και ελεύθερος χρόνος, και υγεία και ασφάλεια.)

ΜΕΡΟΣ 3: Σύνοψη όλων των ερωτήσεων με εύκολο και μετρήσιμο τρόπο στο πλαίσιο της κλίμακας (Δεν χρειάζομαι υποστήριξη - Χρειάζομαι ελάχιστη υποστήριξη - Χρειάζομαι κάποια υποστήριξη - Χρειάζομαι πολλή υποστήριξη.)

ΜΕΡΟΣ 4: Σχόλια μελών της οικογένειας και των φροντιστών σχετικά με την ανάγκη μου για βοήθεια και υποστήριξη.

Το εργαλείο εκτίμησης αναγκών «This is how I manage! My assessment of my need for help and support» είναι διαθέσιμο εδώ:

https://kvps.fi/wp-content/uploads/2020/04/This_is_how_I_manage.pdf

4.6 Βήμα 6: Διερεύνηση των επιλογών κοινωνικής ένταξης

Παράλληλα με την επαρκή διερεύνηση των αναγκών και των επιθυμιών του ατόμου, είναι επίσης σημαντικό να διερευνώνται προσεκτικά όλες οι διαθέσιμες επιλογές κοινωνικής ένταξης του ατόμου με βάση την ηλικία του, και να καταχωρούνται ολοκληρωμένες πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Σε αυτό το στάδιο, ένα χρήσιμο εργαλείο θα ήταν η ανάπτυξη ενός χάρτη που να δείχνει την κατανομή των υπηρεσιών στην περιοχή. Μια τέτοια χαρτογράφηση θα πρέπει να συνοδεύεται πάντα από μια αξιολόγηση της ποιότητας, της προσβασιμότητας και άλλων σημαντικών παραμέτρων των υπηρεσιών.

Τα διαβατήρια επικοινωνίας, που αναφέρθηκαν παραπάνω ως ένα εργαλείο εκτίμησης για παιδιά με αναπηρία, μπορούν επίσης να χρησιμοποιούνται για ενήλικες με αναπηρία, ώστε να διευκολύνουν την ενεργή συμμετοχή τους στη διαδικασία εκτίμησης.

4.5.3 Μεθοδολογία εκτίμησης αναγκών για ηλικιωμένους

Κατά την εκτίμηση των αναγκών των ηλικιωμένων, πρέπει να εξετάζονται τα παρακάτω θέματα:

- **Προσωπικές πληροφορίες** (κοινωνικός κύκλος, οικογένεια και φίλοι, πράγματα που τους αρέσουν και πράγματα που δεν τους αρέσουν, χόμπι, ενδιαφέροντα)
- **Ιατρικές ανάγκες** (υφιστάμενα και προηγούμενα προβλήματα υγείας, φαρμακευτική αγωγή, προβλήματα σωματικής υγείας, κινητικά προβλήματα, προβλήματα όρασης ή ακοής, προβλήματα ακράτειας, προβλήματα ψυχικής υγείας, όπως κατάθλιψη, προβλήματα μνήμης, διατροφικά ζητήματα)
- **Οικονομικά ζητήματα** (ικανότητα διαχείρισης οικονομικών, επιδόματα και βοηθήματα)
- **Καθημερινή διαβίωση** (αυτοφροντίδα, φροντίδα σπιτιού, ψώνια, κινητικότητα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, επιλογές στέγασης σε επίπεδο τοπικής κοινότητας)

Για τα παιδιά, η επιστροφή στη βιολογική οικογένεια θα πρέπει να αποτελεί πάντα την πρώτη επιλογή, ακολουθούμενη από την αναδοχή και την υιοθεσία. Για ενήλικες με αναπηρία και ηλικιωμένους, πρέπει να διερευνώνται όλες οι διαθέσιμες επιλογές για αυτόνομη διαβίωση, εξατομικευμένη υποστήριξη από προσωπικό βοηθό ή ένταξη σε μικρές δομές στέγασης σε επίπεδο κοινότητας, όπως οι Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης. Είναι σημαντικό να επιλέγονται πάντα λύσεις στέγασης στην περιοχή από την οποία προέρχεται το άτομο ή όπου υπάρχει ένα δίκτυο φυσικού κοινωνικού κύκλου.

4.7 Βήμα 7: Από την εκτίμηση των αναγκών στο «Σχέδιο μετάβασης στην τοπική κοινότητα»

Αφού ολοκληρωθούν το στάδιο εκτίμησης και η διερεύνηση των διαθέσιμων επιλογών για την ένταξη στην τοπική κοινότητα, η ομάδα εκτίμησης αναγκών θα έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις ανάγκες, τις επιθυμίες και τις προτιμήσεις του ατόμου, καθώς και πληροφορίες για τις ρεαλιστικές επιλογές τοποθέτησης σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Το επόμενο βήμα είναι συνδυαστούν αυτές οι πληροφορίες και να αναπτυχθεί ένα ατομικό Σχέδιο μετάβασης στην τοπική κοινότητα για κάθε παιδί/ενήλικα, σε συνεργασία με το άτομο αναφοράς. Αυτό το σχέδιο θα περιγράφει συνοπτικά την απάντηση στις ανάγκες και τις προτιμήσεις κάθε ατόμου, προσδιορίζοντας τις υπηρεσίες και τους πόρους υποστήριξης που θα χρειαστούν, και θα αποσαφηνίζει όλες τις απαιτούμενες ενέργειες για την ομαλή μετάβαση του ατόμου από την ιδρυματική δομή στην τοπική κοινότητα, σύμφωνα με τους πόρους/τις υπηρεσίες/τα προγράμματα που υπάρχουν στην περιοχή.

Όπως και στη διαδικασία εκτίμησης αναγκών, στο σχέδιο μετάβασης πρέπει να συμμετέχει μια ομάδα ατόμων που εμπλέκονται στη ζωή του υποστηριζόμενου ατόμου. Ιδανικά, το πρόσωπο αναφοράς που εμπλέκεται στη διαδικασία εκτίμησης αναγκών πρέπει να συνεχίσει να διεκπεραιώνει τον μεσολαβητικό ρόλο του κατά την ανάπτυξη του σχεδίου μετάβασης του ωφελούμενου στην τοπική κοινότητα. Οι βασικές ευθύνες της ομάδας μετάβασης στην τοπική κοινότητα θα είναι:

- **να αναζητά υλικά και εργαλεία** που θα βοηθήσουν το υποστηριζόμενο άτομο να κατανοήσει τις πληροφορίες που απαιτούνται, ώστε να κάνει τις δικές του επιλογές,
- **να υποστηρίξει το άτομο** στην αξιολόγηση των διαφόρων επιλογών,
- **να επιβεβαιώσει ότι το άτομο** έχει κατανοήσει τα πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα των επιλογών που συνεπάγεται μια απόφαση,
- **να παίξει τον ρόλο του συνηγόρου** που θα βοηθήσει το υποστηριζόμενο άτομο να εκφράσει τις επιλογές του,
- **να καταγράψει με συγκεκριμένο και κατανοητό τρόπο** τις ενέργειες που συμφωνούνται με το άτομο.

Για τα εμπλεκόμενα άτομα, η μετάβαση από ένα ίδρυμα σε μια οικογένεια ή υπηρεσία σε επίπεδο τοπικής κοινότητας μπορεί να αποτελεί μια συναισθηματικά πολύπλοκη διαδικασία. Όλα τα υποστηριζόμενα άτομα πρέπει να προετοιμαστούν ανάλογα με την ηλικία και την ικανότητά τους. Η σωστή προετοιμασία θα ελαχιστοποιήσει την τραυματική εμπειρία και θα αυξήσει την επιτυχία της μετάβασης, βοηθώντας τα άτομα να αισθανθούν σιγουριά για την αλλαγή. Και πάλι, θα πρέπει να προγραμματιστεί μια σειρά δομημένων συναντήσεων δια ζώσης, στο πλαίσιο των οποίων ο ωφελούμενος, το πρόσωπο αναφοράς, τα μέλη της οικογένειας και οποιοδήποτε άλλο άτομο προσδιοριστεί ως σημαντικό στη ζωή του ωφελούμενου, θα συζητήσουν και θα αναπτύξουν το «Σχέδιο μετάβασης στην τοπική κοινότητα». Αυτές οι συναντήσεις πρέπει να αντιμετωπίζονται ως φόρουμ επικοινωνίας, διαπραγμάτευσης και επίλυσης αντιπαραθέσεων. Η διαδικασία των συναντήσεων πρέπει να διασφαλίζει επίσης ότι το άτομο βρίσκεται πάντα στο επίκεντρο της διαδικασίας σχεδιασμού.

Τα σχόλια, οι ερωτήσεις και οι δηλώσεις πρέπει να απευθύνονται στο άτομο, ανεξαρτήτως εάν το άτομο επικοινωνεί λεκτικά. Η συνεισφορά του ατόμου πρέπει να θεωρείται πρωταρχικής σημασίας, και όλοι οι υπόλοιποι συμμετέχοντες πρέπει να λειτουργούν ως σύμβουλοι και όχι ως υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων. Για να αναπτυχθεί ένα προσωποκεντρικό σχέδιο μετάβασης στην τοπική κοινότητα, υπάρχει μια σειρά εργαλείων προσωποκεντρικής σκέψης για την οργάνωση της διαδικασίας και τον προσδιορισμό εφικτών βημάτων δράσης προς το επιθυμητό μέλλον, όπως τα MAPS, PATH, CIRCLES OF SUPPORT και Essential Lifestyle Planning. Ειδικά για άτομα που μετακινούνται από κλειστού τύπου ιδρύματα σε δομές σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, συνιστάται να χρησιμοποιείτε τη μεθοδολογία σχεδιασμού Essential Lifestyle Planning, για να διαπιστώνετε πώς θέλει να ζήσει το άτομο και πώς θα καταφέρετε να ανταποκριθείτε στις επιθυμίες του. Η διαδικασία επικεντρώνεται στο άτομο, στην οικογένεια και τους φροντιστές του.

(<http://helensandersonassociates.co.uk/person-centred-practice/person-centred-thinking-tools/>)

Τα σχέδια μετάβασης στην τοπική κοινότητα δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως στατικά έγγραφα, αλλά ως ευέλικτα σχέδια που εξελίσσονται καθώς μεταβάλλεται η κατάσταση του ατόμου. Για παράδειγμα, το σχέδιο για ένα παιδί που τοποθετείται προσωρινά σε αναδοχή θα πρέπει να αλλάξει εάν και όταν το παιδί προχωρήσει προς την υιοθεσία. Στο Παράρτημα του παρόντος εγγράφου παρέχονται δύο μελέτες περιπτώσεων, μία μελέτη ενός νέου με αναπηρία που μετεγκαθίσταται σε μια μικρή στέγη υποστηριζόμενης διαβίωσης και μία μελέτη ενός παιδιού που μετεγκαθίσταται σε νέα οικογένεια.

4.7.1 Σχέδια μετάβασης στην τοπική κοινότητα για παιδιά και παιδιά με αναπηρία

Ένα σχέδιο μετάβασης στην τοπική κοινότητα για ένα παιδί με ή χωρίς αναπηρία θα πρέπει να περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

- **τις ανάγκες και τα δυνατά** σημεία του παιδιού και της οικογένειας,
- **τις σχετικές υπηρεσίες υποστήριξης** που καλύπτουν τις μεμονωμένες ανάγκες του παιδιού και της οικογένειας,
- **τα άτομα ή τους φορείς που ευθύνονται** για την παροχή κάθε υπηρεσίας,
- **ένα σχέδιο για την ημερήσια φροντίδα**, τη σχολική εκπαίδευση ή την επαγγελματική κατάρτιση των παιδιών και τις ευκαιρίες αλληλεπίδρασης με συνομήλικους, καθώς και τα απαιτούμενα ειδικά περιβάλλοντα διαβίωσης ή υπηρεσίες υποστήριξης,
- **συγκεκριμένους, μετρήσιμους και χρονικά οριοθετημένους στόχους** που πρέπει να παρακολουθούνται,
- **ένα σχέδιο για τη μόνιμη τοποθέτηση** του παιδιού σε μια οικογένεια, σε περίπτωση προσωρινής τοποθέτησης.

4.7.2 Σχέδια μετάβασης στην τοπική κοινότητα για ενήλικες με αναπηρία και ηλικιωμένους

Ένα σχέδιο μετάβασης στην τοπική κοινότητα για έναν ενήλικα με αναπηρία ή ένα ηλικιωμένο άτομο θα πρέπει να περιλαμβάνει τις παρακάτω σημαντικές πληροφορίες:

- **Ποιος(α) είμαι;** (Το ιστορικό μου, τα δυνατά σημεία μου, τα πράγματα που μου αρέσουν/τα πράγματα που δεν μου αρέσουν, τις ανάγκες και τις προτιμήσεις υποστήριξης, τις μεθόδους επικοινωνίας, τα σημαντικά άτομα στη ζωή μου)
- **Τι σημαίνει το Σχέδιο μετάβασης στην τοπική κοινότητα;** (γιατί, πότε θα υλοποιηθεί, πού θα ζήσω;)
- **Πώς θα υποστηριχτώ για τη μετάβαση;** / Ποιος θα με υποστηρίξει;
- **Τα δικαιώματά μου** (Ποια είναι τα δικαιώματά μου στο ίδρυμα; / Ποια είναι τα δικαιώματά μου αφού φύγω από το ίδρυμα;)
- **Ποιες υπηρεσίες μπορώ να χρησιμοποιώ** στην τοπική κοινότητα;
- **Πώς θα αναθεωρείται** και θα επικαιροποιείται το σχέδιό μου;

Το σχέδιο μετάβασης στην τοπική κοινότητα πρέπει να περιλαμβάνει μια έκδοση φιλική προς τον ωφελούμενο, σε κατάλληλη μορφή (δηλ. ευανάγνωστο κείμενο, ακουστική, οπτική χαρτογράφηση κ.λπ.) στην οποία θα συνοψίζεται η μελλοντική πορεία του ωφελούμενου.

4.7.3 Εργαλεία προετοιμασίας παιδιών και παιδιών με αναπηρία για τη μετάβαση από ιδρύματα στην τοπική κοινότητα

Κατά τη διαδικασία μετάβασης, είναι σημαντικό για τα παιδιά να συμμετέχουν ενεργά και να προετοιμάζονται κατάλληλα, ώστε να μπορούν να μοιραστούν τις ανάγκες και τις προτιμήσεις τους με τα άτομα που τα υποστηρίζουν. Ο οργανισμός Lumos έχει αναπτύξει δύο βιβλία, ένα για μικρά παιδιά και ένα άλλο για παιδιά ηλικίας 8- 16 ετών, για να τα υποστηρίξει κατά τη μετεγκατάσταση στο νέο τους σπίτι και να τα βοηθά να κατανοήσουν τις αλλαγές που θα συμβούν κατά το κλείσιμο του ιδρύματος και πώς αυτό θα τα επηρεάσει.

Μπορείτε να τα βρείτε εδώ:

https://lumos.contentfiles.net/media/documents/document/2018/01/Moving_New_Home_Younger_Children.pdf

https://lumos.contentfiles.net/media/documents/document/2017/11/Book_2_lowres_21_Jan_FINAL_0.pdf

4.7.4 Εργαλεία προετοιμασίας ενηλίκων με αναπηρία για τη μετάβαση στην τοπική κοινότητα

Αντίστοιχα, οι ενήλικες με αναπηρία πρέπει να έχουν την ευκαιρία να παίξουν βασικό ρόλο στην ανάπτυξη του σχεδίου μετάβασής τους στην τοπική κοινότητα. Ένας χρήσιμος πόρος που υποστηρίζει αυτή τη διαδικασία είναι το «Independence Pack», ένας οδηγός προετοιμασίας βήμα-προς-βήμα σε ευανάγνωστη μορφή για ενήλικες με αναπηρία που μεταβαίνουν από μια ιδρυματική δομή σε επιλογές στέγης σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.

Αυτό το εργαλείο αναπτύχθηκε με την υποστήριξη του NHS Αγγλίας, του Συνδέσμου Τοπικής Αυτοδιοίκησης (LGA), και του συνδέσμου ADASS (Association of Directors of Adult Social Services), και διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.changepeople.org/Change/media/Change-Media-Library/Free%20Resources/Discharge-Toolkit-TABS-new-buttons.pdf>

4.8 Βήμα 8: Το νέο μου σχέδιο στο νέο μου σπίτι

Αφού έχει μετακινηθεί το άτομο από το ίδρυμα σε μια οικογένεια ή υπηρεσία σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, πρέπει να καταρτιστεί ένα νέο προσωποκεντρικό σχέδιο που να εστιάζει στο νέο περιβάλλον διαβίωσης του ατόμου: Τα σημαντικά στοιχεία του αρχικού «Σχεδίου μετάβασης στην τοπική κοινότητα» θα μπορούσαν να μεταφερθούν στο νέο περιβάλλον. Η κεντρική φιλοσοφία είναι ότι ο σχεδιασμός βασίζεται στα δυνατά σημεία του ατόμου και τη δυνατότητά του να εμπλέκεται στις δραστηριότητες της τοπικής κοινότητας, σεβόμενος παράλληλα τις προτιμήσεις του ατόμου. Όσο ευπαθή κι αν είναι τα άτομα και όποια σωματικά, ψυχολογικά ή κοινωνικά προβλήματα κι αν αντιμετωπίζουν, θα πρέπει να έχουν τον έλεγχο της ζωής τους και τη βασική ευθύνη για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα αποτελέσματα που θέλουν να επιτύχουν.

Πρέπει να τονιστεί και πάλι ότι ο προσωποκεντρικός σχεδιασμός δεν σταματά μετά την κατάρτιση του σχεδίου. Η συμφωνία για το σχέδιο αποτελεί μόνον ένα στάδιο της διαδικασίας. Η μετέπειτα εξέλιξη του σχεδίου και ο τρόπος που θα ενσωματωθεί στην καθημερινότητα των ατόμων θα καθορίσει από πολλές απόψεις τον βαθμό επιτυχίας της αρχικής προσπάθειας.

Ένα σημαντικό κομμάτι της διαδικασίας είναι ο μηχανισμός αναθεώρησης που πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια κρίσιμη ευκαιρία για αναστοχασμό και πραγματοποίηση περαιτέρω αλλαγών και αποφάσεων. Ο σχεδιασμός της εξατομικευμένης φροντίδας και υποστήριξης δεν αποτελεί ποτέ μεμονωμένο γεγονός, αλλά μια συνεχιζόμενη διαδικασία συζήτησης και αναθεώρησης που συνυπολογίζει τις συνεχείς αλλαγές και προτεραιότητες στη ζωή ενός ατόμου.

Είναι πολύ σημαντικό το κεντρικό ζητούμενο της αξιολόγησης και της παρακολούθησης να αφορά την ποιότητα ζωής του ατόμου στο νέο του περιβάλλον. Συνεπώς, τα θέματα που πρέπει να εξετάζονται για παιδιά που έχουν τοποθετηθεί σε οικογένειες πρέπει να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- **Έχουν επιτευχθεί ή βρίσκονται σε πορεία επίτευξης** οι στόχοι και οι σκοποί του σχεδίου φροντίδας του παιδιού;
- **Πώς εξελίσσονται η υγεία και η ανάπτυξη** του παιδιού;
- **Παρουσιάζει το παιδί ενδείξεις αδυναμίας ανάπτυξης δεσμών**, ανεπαρκούς ανάκαμψης από προηγούμενες καθυστερήσεις, δυσκολίας στο σχολείο ή κακής διατροφής ή υγιεινής;
- **Παρουσιάζουν οι γονείς ή οι φροντιστές ενδείξεις ακατάλληλης διαχείρισης της συμπεριφοράς**, σωματικής τιμωρίας, κακής συντήρησης και διαχείρισης του νοικοκυριού, κατάχρησης ουσιών ή ενδοοικογενειακής βίας;
- **Πώς πρέπει να προσαρμοστεί το σχέδιο φροντίδας** με βάση την ανάπτυξη του παιδιού και οποιεσδήποτε νέες προκλήσεις αντιμετωπίζει το παιδί ή η οικογένεια;

Για τους ενήλικες με αναπηρία, υπάρχουν 2 πολύ χρήσιμα εργαλεία αξιολόγησης της ποιότητας ζωής τους:

- **η Κλίμακα San Martin** για την Αξιολόγηση του Επιπέδου Ζωής Ατόμων με Σημαντικές Νοητικές και Αναπτυξιακές Αναπηρίες που αναπτύχθηκε το 2014 και είναι διαθέσιμη εδώ: [https://sid.usal.es/idocs/F8/FDO26729/San_Martin_Scale_English_\(Verdugo_Gomez_et_al_2014\).pdf](https://sid.usal.es/idocs/F8/FDO26729/San_Martin_Scale_English_(Verdugo_Gomez_et_al_2014).pdf)
- **η Κλίμακα INFO FEAP** για την Αξιολόγηση της Ποιότητας Ζωής ατόμων με νοητικές αναπηρίες που είναι διαθέσιμη εδώ: https://www.researchgate.net/publication/263586850_Scale_INICO_FEAPS_2013_English

Παραπομπές

A short guide to assessment and preparation of children, (Σύντομος οδηγός για την εκτίμηση και την προετοιμασία των παιδιών) LUMOS (2018)

https://lumos.contentfiles.net/media/documents/document/2019/01/Assesment_Guide_-_Eng.pdf

Κοινές ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Ευρωπαϊκή ομάδα εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, 2012

Discharge Toolkit – CHANGE. Αυτός ο πόρος είναι ένα εργαλείο για την προετοιμασία και την υποστήριξη των ενηλίκων με αναπηρία ή/και αυτισμό που ζουν σε νοσοκομειακούς χώρους στο Ηνωμένο Βασίλειο περιβάλλον για τη μετάβασή τους στην τοπική κοινότητα. Διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.changepeople.org/projects/the-discharge-toolkit

Discharge Toolkit, Helping people with learning disabilities move out of inpatient units towards independence in the community, NHS England, Local Government Association, and ADASS, the Association of Directors of Adult Social Services, (Εργαλείο Discharge, Βοηθώντας τους ανθρώπους με μαθησιακή αναπηρία που ζουν σε ιδρύματα να αποκτήσουν ανεξαρτησία στην τοπική κοινότητα, NHS Αγγλίας, Σύνδεσμος Τοπικής Αυτοδιοίκησης (LGA) και ADASS (Association of Directors of Adult Social Services) <https://www.changepeople.org/Change/media/Change-Media-Library/Free%20Resources/Discharge-Toolkit-TABS-new-buttons.pdf>

Essential Lifestyle Planning for Everyone, Michael W. Smull and Helen Sanderson, The Learning Community, 2005

Framework for the Assessment of Children in Need and their Families, Department of Health UK, 2000 (Πλαίσιο για την εκτίμηση των παιδιών σε ανάγκη και των οικογενειών τους, Υπουργείο Υγείας Ηνωμένου Βασιλείου, 2000)

Guidelines on Children’s Reintegration - Family for Every Child.

(Κατευθυντήριες γραμμές για την επανένταξη των παιδιών – Οικογένεια για κάθε παιδί). Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές προσφέρουν πρακτικές οδηγίες για αποτελεσματική επανένταξη και μπορούν να βοηθήσουν τους φορείς να σχεδιάσουν προγράμματα υψηλής ποιότητας, να μετρήσουν τον αντίκτυπο, να εκπαιδεύσουν επαγγελματίες και να επιδιώξουν μια συστηματική αλλαγή σε εθνικό επίπεδο που να υποστηρίζει την επανένταξη.

www.familyforeverychild.org/our-impact/guidelines-on-childrens-reintegration

Instructions for the Diagnostic Assessment of the needs of the child, Institute of Child Health, Lumos, Greece, 2014 (Οδηγίες για τη Διαγνωστική Εκτίμηση των αναγκών του παιδιού, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Lumos, Ελλάδα, 2014), <https://www.ich.gr/>

MAPS, Inclusive Solutions, 2015, <https://inclusive-solutions.com/person-centred-planning/maps/>

Moving to My New Home A book for children to explain what will happen during the time the institution is closing (Μετακομίζοντας στο νέο μου σπίτι, Ένα βιβλίο για παιδιά που εξηγεί τι γίνεται όταν κλείνει το ίδρυμα), LUMOS, 2015 https://lumos.contentfiles.net/media/documents/document/2017/11/Book_2_lowres_21_Jan_FINAL_0.pdf

Παραπομπές

Moving to My New Home. A book to help children get ready to move into their new home (Ένα βιβλίο που βοηθά τα παιδιά να προετοιμαστούν για το νέο τους σπίτι), LUMOS, 2014 https://lumos.contentfiles.net/media/documents/document/2018/01/Moving_New_Home_Younger_Children.pdf

One Page Profile Templates, Sheffkids, Giving Children of Sheffield a voice, Sheffield City Council (Υποδείγματα μονοσέλιδων προφίλ, Sheffkids, Giving Children of Sheffield a voice, Sheffield City Council) <http://www.sheffkids.co.uk/adultsite/pages/onepageprofiletemplates.html>

Passport starter (Οδηγός για τη δημιουργία διαβατηρίου), CALL Centre, 2013 https://www.communicationpassports.org.uk/files/cm/files/A5_CALL_Passport_Template.pdf

PATH, Inclusive Solutions, 2015 <https://inclusive-solutions.com/person-centred-planning/path/>

Social Stories, Carol Gray, 2021 <https://carolgraysocialstories.com/social-stories/what-is-it/>

Supports Intensity Scale Adult Version™ (SIS-A)™, American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD) (Αμερικανική Ένωση για τις Νοητικές και Αναπτυξιακές Αναπηρίες, AAIDD), 2015 <https://www.aaidd.org/sis/sis-a>

The health quality of life of children and adolescents in home-based foster care (Η σχετιζόμενη με την υγεία ποιότητα ζωής των παιδιών και των εφήβων σε ανάδοχη φροντίδα), Quality of life research, 2007 https://www.researchgate.net/publication/6220751_The_health_quality_of_life_of_children_and_adolescents_in_home-based_foster_care

This is how I manage! My assessment of my need for help and support, Aarne Rajalahti, Kalle Ristikartano, Maisa Kosola, Marika Ahlsten, Miia Koski, Φινλανδικό Ίδρυμα για Άτομα με Νοητική Υστέρηση (Finnish Service Foundation for People with an Intellectual Disability), Φινλανδικός Οργανισμός για τη Νοητική και Αναπτυξιακή Υστέρηση (Finnish Association for Intellectual and Developmental Disabilities) και Ομοσπονδία Δήμων Eteva Federation of Municipalities (Eteva Federation of Municipalities), 2016 https://kvps.fi/wp-content/uploads/2020/04/This_is_how_I_manage.pdf

Transitioning to Family Care for Children: A Guidance Manual (Μετάβαση παιδιών στην οικογενειακή φροντίδα: εγχειρίδιο οδηγιών) - Faith to Action.

Αυτό το εργαλείο προσφέρει πρακτικές οδηγίες και εργαλεία για εκκλησίες, θρησκευτικές οργανώσεις, ευεργέτες και άλλα άτομα που φροντίζουν για τη μετάβαση παιδιών από την ιδρυματική στην οικογενειακή φροντίδα.

Διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.faithtoaction.org/transitioning-to-care-for-children/>

Transitioning to family care for children: a guidance manual (Μετάβαση παιδιών στην οικογενειακή φροντίδα: εγχειρίδιο οδηγιών), Faith to Action Initiative, 2016

<https://www.faithtoaction.org/wp-content/uploads/2016/12/Transitioning-Care-Guidance-Manual.pdf>

Παράρτημα

I. Ενδεικτική μελέτη περίπτωσης για την υποστήριξη της μετεγκατάστασης ενός νέου με αναπηρία σε μια μικρή στέγη υποστηριζόμενης διαβίωσης

Ο Amir είναι 15 ετών και ζει σε ίδρυμα από τότε που ήταν μωρό. Οι γονείς του τον επισκέπτονται μόνο δύο φορές τον χρόνο, επειδή το ίδρυμα είναι μακριά από το σπίτι τους. Ο Amir έχει βαθιά και πολλαπλή μαθησιακή αναπηρία και, λόγω των σύνθετων σωματικών αναγκών του, περνά το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας απομονωμένος στο κρεβάτι του. Οι εργαζόμενοι λένε ότι αυτό συμβαίνει επειδή δεν υπάρχει εξειδικευμένο κάθισμα για τον Amir και επειδή δεν αισθάνονται άνετα να τον μετακινούν. Έτσι, τον μετακινούν από το κρεβάτι του μόνο για λόγους προσωπικής υγιεινής και για τα ραντεβού του στο νοσοκομείο.

Μετά από τις συναντήσεις εκτίμησης και προσδιορισμού του σχεδίου φροντίδας, αποφασίστηκε να μετεγκατασταθεί ο Amir σε μια μικρή στέγη υποστηριζόμενης διαβίωσης κοντά στην οικογένειά του.

Ο Amir χρειάστηκε να παρακολουθήσει ένα μακροχρόνιο πρόγραμμα προετοιμασίας, για να αποκτήσει σταδιακά μεγαλύτερη ανεξαρτησία και να μπορέσει να ζήσει νέες εμπειρίες μακριά από το κρεβάτι, το δωμάτιό του και το ίδρυμα. Η ομάδα προετοιμασίας άρχισε να αλληλεπιδρά με τον Amir και να χτίζει μια σχέση μαζί του όσο βρισκόταν ακόμα στο κρεβάτι του. Σταδιακά άρχισαν να τον μετακινούν περισσότερο, για να τον βοηθήσουν να καταλάβει ότι η κίνηση μπορεί να αποτελεί μια θετική και κοινωνική δραστηριότητα.

Χρειάστηκε να αξιολογηθεί από έναν έμπειρο φυσιοθεραπευτή και εργασιοθεραπευτή, για να εκτιμηθούν οι ανάγκες του, να προσδιοριστεί ένα πρόγραμμα φυσιοθεραπείας και να βρεθεί το κατάλληλο αναπηρικό αμαξίδιο.

Ο Amir δεν είχε προσωπικά υπάρχοντα, οπότε η ομάδα προετοιμασίας του έδωσε μερικά παιχνίδια που έπαιζαν μουσική και δονούνταν. Τα φύλαγε στο κρεβάτι του και τα πήρε μαζί του όταν μετακόμισε. Αυτά τα παιχνίδια επιλέχτηκαν παρατηρώντας τις προτιμήσεις του για χρώματα, υφή και ήχους.

Χρησιμοποιήθηκαν και άλλα αισθητηριακά ερεθίσματα, για παράδειγμα η ίδια μουσική και οι ίδιες αρωματικές κρέμες χεριών στη διάρκεια του προγράμματος προετοιμασίας και μετά, στη νέα του στέγη. Όταν βιώνουν οικείες αισθητηριακές εμπειρίες στο νέο τους σπίτι, τα παιδιά αισθάνονται ασφάλεια και σιγουριά. Η ομάδα έπρεπε να τον προετοιμάσει για τη πορεία μέχρι το νέο του σπίτι. Έτσι, άρχισαν να κάνουν σύντομες διαδρομές με το λεωφορείο, για να συνηθίσει τις μετακινήσεις.

Ο Amir δεν είχε τη δυνατότητα να επισκεφτεί το νέο σπίτι προτού μετακομίσει, επειδή ήταν πολύ μακριά. Αντ' αυτού, ένας από τους νέους φροντιστές ήρθε στο ίδρυμα για μία εβδομάδα, για να περάσουν χρόνο μαζί και να γνωριστούν. Οι φροντιστές του ιδρύματος τον υποστήριζαν, για να διεκπεραιώνει σταδιακά μόνος του τις ανάγκες προσωπικής φροντίδας.

Την ημέρα της μετακόμισης, ο νέος φροντιστής ταξίδεψε μαζί του στο νέο σπίτι.

2. Ενδεικτική μελέτη περίπτωσης για την υποστήριξη της μετεγκατάστασης ενός παιδιού στη νέα του οικογένεια

Η Δάφνη είναι 7 ετών και ζει σε ένα ίδρυμα μαζί με τη μεγαλύτερη αδελφή της από τότε που ήταν 4. Η μητέρα της έχει μαθησιακές δυσκολίες και την επισκέπτεται σπάνια με τη βοήθεια άλλων μελών της οικογένειας. Ο πατέρας της δεν μπορεί να επισκεφτεί τα παιδιά του λόγω δικαστικής εντολής. Συνεπώς, ο νόμιμος κηδεμόνας της Δάφνης είναι το ίδρυμα. Η Δάφνη είναι ένα εξωστρεφές, τολμηρό και χαρισματικό κοριτσάκι που αγαπά τον χορό και έχει άριστες επιδόσεις στο σχολείο. Είναι πολύ δεμένη με τη μεγαλύτερη αδελφή της που αντιμετωπίζει βαριά ψυχικά προβλήματα.

Μετά από αποτυχημένες προσπάθειες τοποθέτησης των δύο αδελφών μαζί σε συγγενική ή ανάδοχη φροντίδα, βρέθηκε μια υποψήφια οικογένεια για να υιοθετήσει τη Δάφνη. Αφού ολοκληρώθηκαν οι συναντήσεις εκτίμησης και προσδιορισμού της φροντίδας, αποφασίστηκε ότι η Δάφνη θα χωριστεί από την αδελφή της και θα μετακομίσει στη νέα της οικογένεια.

Η Δάφνη και η αδελφή της χρειάστηκαν μακροχρόνια προετοιμασία, για να καταλάβουν σταδιακά ότι θα μπορέσουν να διατηρήσουν τη στενή σχέση τους με την κατάλληλη υποστήριξη από τους μελλοντικούς γονείς και το ίδρυμα. Και οι δύο έλαβαν ατομική ψυχολογική υποστήριξη. Η Δάφνη υποστηρίχθηκε, για να αντιμετωπίσει την ενοχή, τον φόβο και το άγχος που αισθανόταν. Έμπειροι ψυχίατροι, εργασιοθεραπευτές και κοινωνικοί λειτουργοί ανέπτυξαν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο φροντίδας για την αδελφή της, ώστε να έχει ένα πρόγραμμα δραστηριοτήτων και μια ομάδα υποστήριξης που θα την βοηθήσει να αντεπεξέλθει σε αυτή τη διαδικασία.

Οι μελλοντικοί γονείς της Δάφνης δημιούργησαν, κατόπιν παρότρυνσης, ένα λεύκωμα για τους ίδιους και το νέο σπίτι της Δάφνης με πολλές

φωτογραφίες του σπιτιού, της οικογένειας και των υπόλοιπων συγγενών, καθώς και με πληροφορίες για τις αγαπημένες δραστηριότητες της οικογένειας. Αυτό το λεύκωμα δόθηκε στη Δάφνη από τον κοινωνικό λειτουργό της πολύ πριν από την πρώτη της συνάντηση με τους μελλοντικούς γονείς της.

Επίσης, στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, οι μελλοντικοί γονείς της Δάφνης προετοιμάστηκαν προσεκτικά και υποστηρίχθηκαν. Έλαβαν όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για τη Δάφνη και αφιέρωσαν χρόνο, για να γνωρίσουν την ίδια και την αδελφή της. Ενημερώθηκαν για τις συνήθειες, την καθημερινότητα και τα προγράμματα προετοιμασίας της Δάφνης, ώστε να αισθανθούν σίγουροι ότι θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στις ανάγκες της όταν θα μετακόμιζε μαζί τους.

Όταν η Δάφνη αισθάνθηκε αρκετή σιγουριά, για να επισκεφτεί για πρώτη φορά το νέο της σπίτι, πήγε με τη συνοδεία ενός φροντιστή, ο οποίος την γνώριζε καλά, και πήρε μαζί της το αγαπημένο της παιχνίδι. Οι μελλοντικοί γονείς είχαν ενημερωθεί ότι η Δάφνη δυσκολεύεται να αναπτύξει δεσμούς και είχαν ρεαλιστικές προσδοκίες από αυτές τις πρώτες επισκέψεις εκτός της ζώνης άνεσης της Δάφνης. Εστίασαν στο να διασκεδάσουν και να περάσουν χαλαρές και ευχάριστες στιγμές, δίνοντας παράλληλα στη Δάφνη χώρο και χρόνο, για να θρηνησει. Σταδιακά, η Δάφνη άρχισε να περνά ολοένα περισσότερο χρόνο στο νέο της σπίτι παρά στο ίδρυμα. Συμμετείχε στην προετοιμασία του δωματίου της, στην αγορά των προσωπικών της πραγμάτων και στην επιλογή του χρώματος των σεντονιών για το κρεβάτι της. Η αδελφή της Δάφνης παρέμεινε κομμάτι της νέας της ζωής χάρη στις επισκέψεις και τις τακτικές κοινές εξόδους.

Αυτή η διαδικασία βοήθησε τόσο τη Δάφνη όσο και τους γονείς της να γνωριστούν και να αναπτύξουν μια στέρεη σχέση, η οποία οδήγησε σε μια υιοθεσία για την οποία ανυπομονούσαν πολύ και τα δύο μέρη.

European Association of Service providers
for Persons with Disabilities

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ & ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Απόδοση προέλευσης: Παρακαλούμε να χρησιμοποιείτε την εξής παραπομπή για αυτό το έργο: European Association of Service providers for Persons with Disabilities (EASPD), Βρυξέλλες, Μάιος 2021.

Copyright: Copyright © EASPD 2020. Με την επιφύλαξη παντός νομίμου δικαιώματος. Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή, η αποθήκευση ή η εισαγωγή κανενός τμήματος αυτού του εντύπου σε σύστημα ανάκτησης χωρίς την προηγούμενη άδεια των κατόχων πνευματικών δικαιωμάτων.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

©Elevate
©Judita Tamošiūnaitė
©Kampus Production
©Marcus Aurelius
©Ravi Patel

Το παρόν έντυπο εκδόθηκε με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (ΓΔ Μεταρρυθμίσεων) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν έντυπο δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα την επίσημη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.